

УГОРСЬКИЙ ВУЛЬКАН

В останнє я був у столиці Угорщини, в Будапешті, серед літа 1920 р. Було це після перемоги контрреволюції. Вогнем і мечем лютувала вона тоді в цій країні. Тисячами вбивали тоді героїчних борців пролетарської диктатури за визначними мурами й вивозили до лисів. Десятки тисяч пролетарів гнали по в'язницях та концетраційних таборах. Робітничу класу пригрозили ударом контрреволюції, паралізувала небувала зрада соціал-демократії. Кожний робітник був обурений, але ніхто не наважався відкрито слова сказати.

Офіцери та бандити опанували вулиці. Поруч з офіцерською ватагою необхідно панувала церква. За тих часів досить було не одвідати церкви, щоб привертнути до себе увагу контрреволюції. Нічні заклади та різні місця розкоші були переповнені. Надзвичайно провокаційно справляла буржуазія своє свято й пиячила з радощів перемоги. Буржуа гордовито казали тоді чужоземцям:

Дивіться, ми дали приклад. Ми назавжди перемогли більшовизм. Ніколи робітник у напій країні не вживається пристягти руку до влади.

Від тих лихих днів минуло вже 11 років, — від тих днів, коли угорська буржуазія сплила від крові та перемоги під владою катів робітничого Горті. Цей Горті ще й досі панує над Угорщиною, ще й досі вкритий кров'ю феодал-граф Бетлен — був угорський прем'єр-міністр. Але як захиталася влада цих катів! Уже переступаючи кордон, помічаєш, що тут багато чого грунтовно змінилось. У прикордонного урядовця вигляд уже не такий певний як навіть зухвалий, як 11 років тому. Тоді він уявив собі, що за ним стоїть міцна, непохитна влада й пишався тим, що він — її представник. Прибутки, що дала йому перемога контрреволюція, піднесли його з соціального погляду надзвичайно високо над робітником. Тепер цей прикордонний урядовець змарнів, його обличчя розпадає про злидні. Пого ходу вже хитка, тримається він уже непевно, бо в нього нема вже віри у всемогутність контрреволюції. Оця контрреволюція, якій він роками вірно служив, за один тільки останній рік трічі зменшила йому платню та й навіть зменшеною платню не може регулярно виплачувати йому.

Тоді, 11 років тому, майже ніхто не наважався сказати хоча б слово проти державного ладу, а тепер у купе вагона дуже багато говорять про політику. Селяни, дрібні буржуа й кілька робітників, що сидять у вагоні, — всі вони з якнайбіль-

шою ненавистю говорять про теперішній режим в Угорщині. Вони відкрито говорять про корупцію (підкупність) державного апарату, вони кажуть, що цього режиму можна позбутися тільки революційними засобами. Звісно, і тепер, як тоді, в кожному вагоні є таємні агенти поліції, але вони навіть не наважуються сунути, бо з ними тут такі розправилися б.

Ось один селянин розповідає, що в районі Дебренча селяни прогнали геть двох поміщиків та представників влади. Влада вирядила карну експедицію: 100 жандармів отаборилися поблизу села, але селяни зброєю й готові вчинити якнайенергійніший опір. Один салдат розказує про заворушення в армії. У його полку збунтувалися рекрути, а коли їх хотіли відвезти до військової в'язниці, то салдати відмовилися виступити проти бунтівників.

Про все це тепер говорять так само відкрито, як і останніми днями 1918 року.

На вулицях Будапешту, де середмістя має типові феодалні риси, помітні зміни, на кожній кроці відчувається економічне банкрутство владущої класи. Розкішно встатковані кав'ярні майже порожні. Перед будинками банків та ошадкаса довго стоять довжелезні черги людей. Жаден банк, жадна ошадкаса не може виплатити вкладів навіть частково. Уряд оголосив мораторій так само як три тижні тому в Німеччині й дозволяє касам видавати ошадникам тільки по 10 пенго (1-пенго — 17 цт.). Наслідком цього — катастрофічний розвал усього господарчого життя. Не тільки біржа, цей центральний нерв капіталістичного суспільства вже не функціонує, а й нові підприємства мусять припинити працю. Припинилася також уся торгівля. У провінції дрібнобуржуазні ошадники з підтримкою селян і робітників штурмували банки та ошадкаси. Проте практичних наслідків цим не дійшли, бо каси справді порожні. Але ці події пророчисто свідчать за настрій, що панує тепер в Угорщині. Голодні бунти стали повсякденним явищем у цій країні.

Цікаве видовище можна побачити на центральному ринку в Будапешті. Тут нагромаджені величезні запаси пшениці, жита, городини та інших с.-г. продуктів. Ціни тут фантастично низькі, такі низькі, що селянам навіть невигідно їхати до міста. За вторговані гроші селянин не може купити собі навіть шонайменшу річ, чи навіть сплатити проценти за борги.

Через ці дешеві ціни на бу-

дapestському ринку можна подумати, що в Будапешті взагалі дешево, що робітники мають принаймні змогу дешево жити. Але це зовсім не так. Різими податками тут штучно підтримують високий рівень роздрібних цін. Злидні в робітничих районах неймовірні. Майже дві третини робітників — безробітні. Державної зарплати для безробітних чи соціального забезпечення в Угорщині взагалі нема. Але тут

почувається революційний настрій майже, як ніде. Якщо селяни та дрібні буржуа ненавидять теперішній режим і жагнуться до боротьби проти нього, не усвідомивши виразно, що саме має бути потім, то в робітничих кварталах ясно бачать мету. Тут на кожному кроці відчувається комуністичний вплив.

А в цілому біла Угорщина скидається на вулкан.

Л. Вайс.

ДАЙТЕ ВІДПОВІДЬ АТАКАМ КАПІТАЛІСТИЧНОЇ ПРЕСИ БУДУЮЧИ "ВОРКЕРА"

Минулого місяця, саме перед брутальним нападом поліції на головну квартиру "Воркера", визначено було плян, щоб видавати "Воркера" два рази на тиждень. Це рішення базувалося на фактові, що тепер, більше як коли інше, потрібно революційній пресі, що могла б поставити опір отруйній брехні капіталістичної преси й дати провід робітничу в їхній боротьбі. До цього треба додати факт, що не дивлячись на тяжкий час, більше робітників читає й підтримує нашу газету.

Події останнього місяця, арештування провідників робітничої класи, спроби проголосити комуністичну партію нелегальною, спроби розбити "Воркера", брехні капіталістичної й жовтої преси, зробили ще більше необхідним, щоб "Воркер" виходив регулярно й частіше. Ми не можемо чекати цілий тиждень за інформаціями й новинками. Коли було це можливе — ми видавали нашу газету щотижня. Коли ж стало можливе — ми повинні й будемо видавати нашу газету ДВА РАЗИ НА ТИЖДЕНЬ, як плянували.

Чи можна це зробити? Це можна зробити, якщо робітники й фермери Канади дадуть дружно підтримку своїй пресі.

ДАЙТЕ ВІДПОВІДЬ АТАКАМ КАПІТАЛІСТИЧНОЇ ПРЕСИ — БУДУЮЧИ МІЦНУ БОЙОВУ ПРЕСУ РОБІТНИЧОЇ КЛАСИ!

Тому робляться приготування до переведення ударної кампанії в місяці жовтні, щоб зібрати достаточо фондів, щоб побільшити число читачів для того, щоб видавати газету ДВА РАЗИ НА ТИЖДЕНЬ. Крім звичайних наших приходів, ми мусимо зібрати \$10,000. Цю суму треба зібрати протягом кампанії в жовтні.

Це виглядає величезна сума грошей. Для робітників, що шукають де б то пообідати і не знають де його дістати, для тих, що не мають чим заплатити за ренти за помешкання, це виглядає таким багатством, як сніпарове.

Для тих робітників, яким знижується заробітну платню, яким тяжко звести кінці з кінцями — їм тяжко щось дати на підтримку своєї преси.

Рух робітничої класи завжди стрічався з подібними труднощами. Але ці труднощі й тягари виконують сталеві батальйони, що творять ударні бригади революції! Якраз в тих тяжких обставинах наш рух зростає.

Від вас залежить, товариші робітники, щоб "Воркер" жив і зростає. Дайте все, що можете — колектуйте, де можете — передплачайте, якщо ви не є ще передплатником — відновляйте свою залеглу передплату!

WORKERS! WORKERS!

Answer the attempts of the Boss Class to suppress the Worker by subscribing to YOUR paper.

Name _____

Address _____

City _____ Prov. _____

New _____ Renewal _____ () Year _____ () 6 mos.

RATES: \$2.00 per year; \$1.00 for 6 months

ФАШИСТИ ВБИЛИ ТОВ. ЕЛЕРТА.

У Гамбургу, в своїй квартирі, пострілами з револьвера вбито активіста комуністичної партії — ЕлERTA. Тверять, що це вбивство вчинили фашисти.

БЕЗРОБІТТЯ В БЕРЛІНІ ЗРОСТАЄ.

За першу половину серпня число безробітних у Берліні знову зросло на 8,200 осіб. На 15 серпня всього нараховували 464,298 безробітних.

ПІДДЕРЖУЙТЕ РОБІТНИЧУ ДЕЛЕГАЦІЮ ДО РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ!

Відова Всекраєвого Тимчасового Комітету Друзів Радянського Союзу.

Започаткована Друзями Радянського Союзу кампанія за висилку делегації до Радянського Союзу вже пригтовляється. Всекраєве Бюро Друзів Радянського союзу видало спеціальний циркуляр, в якому висловлено форму кампанії та негайну потребу висилки дійсно робітничої делегації канадських робітників. Ця делегація, яка повинна вийти цієї осені, складатиметься з десяти членів, що репрезентуватимуть основні промисловості країни й включатимуть також деяке число безробітної й працюючої морди. Започатковується кампанія за зібранням \$4,000, які є потрібні на покриття коштів такої делегації до Рад. Союзу.

Дві системи.

Видатний успіх радянської п'ятирічки зустрівся із злобною кампанією очернювань і накидів ворогів Радянського Союзу. Неспроможності закрити вдаряючий контраст між радянською, а капіталістичною господаркою, є підставою цієї похливної кампанії проти Радянських Республік. Дві ворожі собі системи є в завязтому конфлікті. В одній з них бачимо прищиплення економічної кризи, зменшення виробництва, безробіття, втняння платні, брутальний вициск жінок і молоді — словом кругом збільшення нужди і зубожіння — а в другій системі небувало досі ніде розгортання промисловості, цілковите усунення безробіття, сім-годинний день праці і п'яти-денний тиждень, найзрозуміліша і найкорисніша система соціального забезпечення, поступливий і постійний зріст життєвого рівня — словом збільшений добробут в добре впорядкованій системі соціалістичної побудови.

Льогіка фактів.

Злобні фабрики протирадянської пропаганди, фінансовані фабрикантами і визискувачами, збільшуються щоденно. Форма нападів і очернювань постійно змінюється. В перших початках радянського існування нам говорено, що більшовики, це жорба кровожадних лунатиків, що знищили і зруйнували країну доброго царя. Коли наперекір всім змаганням здавати ради робітників Радянського Союзу успішні відбудувати свою знищену господарку та зачали впорядковану розбудову свого п'ятирічного пляну, вороги рад одноголосно предсказували його неминучий упадок. Але зараз, коли льогіка фактів доводить брехливість їхніх очікувань, переля-

кани палачі воєнні, визискувачі й імперіалісти вдаються до шораз ширших форм очернювань і побрехеньок. Форма атаків поступає з одного стану в другий. Вчора це були висміювання, оплюгавлювання, викляття папою римським, примусов праця, праця в'язнів, радянський "домпінг". А нині це є вже приготування воєнного нападу на протидію побідних робітників і селян Радянського Союзу. Капіталісти добре розуміють небезпеку для своєї системи визиску, якщо дозволити радянській системі розвинуватися. Тому ці відчайні кампанії, щоб відвернути робітничі симпатії від Радянських Республік.

Не слід гаяти часу.

Друзі Радянського Союзу, якими завданням є поборювати цю фальшиву й злобну пропаганду проти СРСР рішили іти за прикладом других країн і вислати робітничу делегацію, щоб вона на власні очі побачила знамениті досягнення соціалістичної побудови. Всекраєвий Комітет започаткував живу кампанію, що уможливила б вислати репрезентовану групу канадських робітників, що їх цілком було б провирити відно-

РІЗНІ ВІСТІ

"ЕСПАНІ ЗАГРОЖУЄ РЕЛІГІЙНУ ВІЙНУ".

Надішли відомості про нові розрухи в північній Еспанії. Уряд вислав ще два воєнні кораблі і більші військові сили до баскських провінцій, де подвоєно вже військові заходи. Католики протестують на зборах проти відділювання церкви від держави та проти конфіскації церковних і монастирських маєтків. В Барселоні був напад на католиків, що виходили з віча, при чому 13 із них ранено. Такі самі відомості надходять з Валенсії, Бургос і Навари.

АНГЛІЙСЬКІ РОБІТНИКИ ПАЛЮ ВІТАЮТ РАДЯНСЬКИХ УДАРНИКІВ.

Підчас проходження Темзою теплоходу "Україна", лондонські робітники вітали радянських ударників вигуками на честь СРСР. На Таверта зачали впорядковану розбудову свого п'ятирічного пляну, вороги рад одноголосно предсказували його неминучий упадок. Але зараз, коли льогіка фактів доводить брехливість їхніх очікувань, переля-

снини в Радянськiм Союзi та з поворотом оповiсти дiйсну правду робiтникам Канади.

Ця кампанія має велике значіння для всіх секцій правдивого робітничого руху в Канаді. Цей пропозиції не треба розцінювати тільки як справи ДРС. Є обов'язком кожної робітничої організації стати негайно цій кампанії на допомогу. Треба подати всяку поміч в спонсоризуванні кампанії та в збірці фондів.

Всі відділи і групи ДРС повинні негайно створити "делегаційні комітети". Кампанію за делегаційним фондом треба зв'язати з вербуванням нових членів до Друзів Радянського Союзу. Масові організації, трейд юні, кооперативи і т. д. повинні порушити це питання перед своїм членством і вказати на велике значіння висилки такої делегації. Секретарі повинні переписатися з Всекраєвим Бюром Друзів Радянського Союзу і дістати інформації про розгортання кампанії. Нема часу на згаїння, товариші. Треба негайно зачати цю працю.

Канадська робітничка делегація, що побачить побудову соціалізму і користи, які ця побудова дає робітникам, що її творять, це буде найсильніший аргумент проти атаки на Радянський Союз.

Проч з протирадянської пропагандою!

Піддержуймо делегацію ДРС!

Всекраєвий Тимчасовий Комітет Товариства Друзів Радянського Союзу Канадська Секція.

ХЕМІЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ ЗГОРТАЄСЯ.

Припинення народляного сполучення й торговельного обігу в Гамбургській гавані викликало постанову управи гавані закрити шість державних складів і звільнити кількості робітників. Масові звільнення починаються тепер в хемічній промисловості, що становить її досі було порівняно гаразд.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісті"!

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісті"!

НАЗАД ДО СТАРО-ШВЕДСЬКОГО

В 1929 році, в часі започаткування колективізації сільського господарства в СРСР, з Херсонщини на Україну, вийшли до Швеції (на батьківщину), шведські кольоністи, піддурені попами та куркулями. Коли вони залишили Радянську Україну, капіталістична преса, а головне жовтоблакитна, широко розписувалася про це, мовляв, люди втікають від "більшовицького пекла". Так саме багато та преса розписувалася про те, як селяни втікають до Польщі. Зараз шведські кольоністи втікають "із батьківщини" назад до "більшовицького пекла". Ось через Харків проїхали вони 23 серпня — це вже друга партія їх, назад до своєї кольонії — Старо-Шведської на Херсонщині. З Польщі робітники й селяни цілими партіями втікають до СРСР і польська поліція розстрілює їх на кордоні. А жовтоблакитна преса набрала води в рот — мовчить, як запекла, навіть з "газетярського обов'язку" не подає про це. Чому вертають шведські кольоністи?

Коли Герман випадково зустрів на Готянійській оточі пастора Христофора Гоаса, він запитав його:

— Пасторе, а де ж тая земля, що її для нас приділили?

Пастор нічого не відповів.

— А де ж наші будинки, спитав знову Герман, і худоба, і реманент, де воно все?

Христофор Гоас — пастор нічого не відповів.

Сотням людей, що покинули Україну й приїхали до далекої Швеції, було не до того — чи свідомо дурив їх пастор, чи був сам обдурений, адже він перший, поїхавши до Швеції, писав звідти листи до них, до села Старо-Шведського да Хер-

сонщині, закликаючи їх приїхати. З цими листами найзаможніші хазяїні ходили по хатах, читали селянам пасторові слова й казали:

— Швеція — наша батьківщина, там наші брати, вони їм допоможуть, там працюватимемо вільно, без калгоспів... Куркулі-шведи казали те саме, що казали (і кажуть досі) куркулі українські, російські та інших національностей. Вони довго ходили по хатах, як скраві малюючи наступне "світле життя в Швеції" та "напасти". Люди чекують на тих, що залишаються тут, у радянській країні. Іхній агітації піддалися легкодухі й потягли за собою інших. Року 1929 сотні людей покинули своє село Старо-Шведське, де жили їхні батьки й діди й прадіди, жили понад півтора-сто років.

Вони їхали пароплавом до Румунії, потім довго кризь різними країнами й залізницею. У шведському місті Тредгеврві на них чекала урочиста зустріч. Сам принц Карл вітав селян з

поверненням до старої батьківщини; голосомовники розносили принцові слова по цій країні, а кінооператори швидко крутили ручками, щоб показати всім добрим громадянам людей, які втекли від більшовиків...

А далі "стара батьківщина" дала притулок своїм новим сім'ям в старих казармах; на вулицях стали поліції, відганяючи робітників, які хотіли дізнатися, що робиться в тій країні, звідки приїхали переселенці. А за кілька днів їх розсілали невеликими партіями в різні куточки країни, їх привезли до гарних садів і казали — ось тут ви працюватимете. Тут була й земля й худоба і реманент, але все це належало шведським поміщикам й куркулям, і селяни з села Старо-Шведського почали працювати як наймити. Зранку й доночі працювали вони, дістаючи за це півтори крони (37 центів). Але й ця робота була тимчасова, бо безробіття гнітло людей, яким

обіцяли "вільну працю"

— Я кілька місяців працював у поміщика Карльсона, згадав високий руський Нурберг, він мені мав сплатити 60 крон і не віддав їх, а коли я звернувся до голови робітничої спілки, до пана Бергтодда — той вигнав мене, бо дізнався, що я хочу повернутися до Радянського Союзу.

Дуже швидко відчули люди, що їх жорстоко обдурили і, розпорочені по цій країні, вони почали листуватися, збиравися до гурту, міркувати, що ж їм робити далі, і кожний дав відповідь: — повернутися до Старо-Шведського.

Ще минулого року кілька десятків родин покинули свою "стару батьківщину" й знову повернулися на Україну, на херсонські степи. Решта теж подала заявки про те, що хочуть вийти з Швеції, але їх довго затримували, не давали відповіді. Їм казали:

— Куди ви поїдете, ви знаєте, що там люди голодують, немає чого одягти?

...Але ми знали, що це не правда, бо в шведських газетах писали про кризу, про безробіття в Німеччині, в Англії, в Америці, по всіх краях, а про Радянський Союз не згадували, і ми зрозуміли, що тут люди мають працю, а коли люди працюють, то вони не голодують.

— Вам на Україні не дадуть землі, вас пішють у шахти. Але переселенці, які повернулися на Україну ще минулого року, писали своїм товаришам, що вони живуть на старому місці, працюють усі разом у колгоспі й живуть добре.

Коли переселенці збиравися до Стокгольму, частину з них хотіли силоміць відредити на лісорозробки, але вони вже знали, що там неймовірно визискують робітників, що на розробках оголосили страйк, що їх хочуть використати як страйколомів.

— І ми сказали, робіть з нами, що хочете, хоч з кулеметів постріляйте, ми нікуди не поїдемо, а хочемо повернутися

на Радянську Україну.

Принц Карл не прихав проводити шведів, які поверталися до Старо-Шведського, мовчали й голосомовники, не було кінооператорів, тільки поліція стояла біля входу до гавані. Туди пропускали лише поважних громадян, які приїжджали на авто. Тоді кілька робітників у складчину найняли таксі й проїхали кризь заслоно поліції, підійшли до переселенців, потиснули їм руки й казали:

— Передайте нашим товаришам у радянській країні, що й ми хотіли б приїхати до них!

23 серпня 180 осіб, повертаючися з Швеції, поїхали з Харкова на Херсонщину. Вони розповіли про те, як жили ці два роки на "старій батьківщині". А тепер —

— веземо з собою рядові сівалки, молотарку, самоскиди, буде в нас у Старо-Шведському новий шведський колгосп.

Р—м.